

25th ANNIVERSARY
Going World Class
NARESUAN UNIVERSITY

พัฒนาการผิดปกติที่พบบ่อย ในเด็กแรกเกิด-5 ปี

จรรย์นัฏ์ วรรณกุล

สงวนลิขสิทธิ์

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University Publishing House

www.nupress.grad.nu.ac.th

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

จรรย์นธ์ วีร์กุล

พัฒนาการผิดปกติที่พบบ่อยในเด็กแรกเกิด -5 ปี.— พิชญโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2558.

96 หน้า.

1. เด็ก-โรค. 2. เด็ก-การบริหารและสุขวิทยา. I. ชื่อเรื่อง.

618.92

ISBN 978-616-7902-44-9

สพน. 011

พัฒนาการผิดปกติที่พบบ่อยในเด็กแรกเกิด -5 ปี

จรรย์นธ์ วีร์กุล

สงวนลิขสิทธิ์โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

พิมพ์ครั้งที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2559 จำนวนพิมพ์ 500 เล่ม ราคา 170 บาท

การผลิตและการลอกเลียนหนังสือเล่มนี้ไม่ว่ารูปแบบใดทั้งสิ้น
ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้จัดพิมพ์

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

มีวางจำหน่ายที่

1. ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารวิทยกิจดี ชั้น 14 ซอยจุฬาลงกรณ์ 64 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

สาขา ศาลาพระแก้ว กรุงเทพฯ โทร. 0-2218-7000-3

สยามสแควร์ กรุงเทพฯ โทร. 0-2218-9881, 0-2255-4435

มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก โทร. 0-5526-0162-5

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา โทร. 044-216131-2

มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี โทร. 0-3839-1855-9

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (ร.น.ร.) จังหวัดนครนายก โทร. 037-393-023, 037-393-036

จุฬารัสจามจรี กรุงเทพฯ โทร. 0-2160-5801

รักนาฮีเบียร์ จังหวัดนนทบุรี โทร. 0-2950-5408-9

มหาวิทยาลัยพะเยา โทร. 0-5446-6799, 0-5446-6800

สาขาย่อยคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์ โทร. 0-2218-3979

2. เสี่ยงทิพย์มัลเซ็นเตอร์ 108/3-5 ถนนเอกราชรัฐ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทร. 0-5525-8862

สาขา มหาวิทยาลัยนเรศวร อาคารขวัญเมือง จังหวัดพิษณุโลก โทร. 0-5526-1616

ศูนย์การเรียนรู้พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเทศบาลนครพิษณุโลก ถนนขุนพิเรนทรเทพ

จังหวัดพิษณุโลก โทร. 084-814-7800

3. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อาคารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 0-2579-0113

4. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาคารอนุภะสงศ์ ชั้น 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 โทร. 0-2613-3899, 0-2623-6493

สาขา ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โทร. 0-5394-4990-1

ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา โทร. 0-7428-2980, 0-74282981

5. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยขอนแก่น 123 หมู่ 16 ถนนมิตรภาพ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000 โทร. 0-4320-2842

กองบรรณาธิการ กองบรรณาธิการจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ทางวิชาการของสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

ออกแบบปก สรณา แสงเย็นพันธ์

พิมพ์ที่ รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3 30-31 ถนนพญาไท อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทร. 0-5525-8101

คำนำ

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับพัฒนาการผิดปกติที่พบ
บ่อยในเด็กแรกเกิด-5 ปี โดยแยกเป็นพัฒนาการผิดปกติตามระบบ
ถึงแม้ว่าในเด็กบางคนจะมีพัฒนาการผิดปกติร่วมกันหลายด้านแต่
จะมีพัฒนาการที่ผิดปกติเป็นลักษณะเด่น เพื่อให้ทราบถึงลักษณะ
เด่นของความผิดปกติแต่ละด้าน เนื้อหาในแต่ละบทจะประกอบ
ไปด้วยพัฒนาการปกติตามวัย อาการที่บ่งบอกว่าผิดปกติ แนวทาง
การวินิจฉัย การรักษา และในท้ายบทจะยกตัวอย่างโรคทาง
พัฒนาการที่พบบ่อยของความผิดปกติในด้านนั้นๆ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน
และสามารถนำไปใช้ในการสังเกต วินิจฉัย และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
ได้อย่างเหมาะสม

จรินทร์ วีรกุล

สารบัญ

บทที่ 1 พัฒนาการผิดปกติ.....1	1
Abnormal development	
บทที่ 2 พื้นอารมณ์ของเด็ก 14	14
Temperament	
บทที่ 3 พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อใหญ่ผิดปกติ.....20	20
Abnormal gross motor development	
บทที่ 4 พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กผิดปกติ.....34	34
Abnormal fine motor development	
บทที่ 5 พัฒนาการด้านการพูดและการสื่อความหมายล่าช้า.....46	46
Delayed speech	
บทที่ 6 พัฒนาการด้านสังคมและการช่วยเหลือตนเองผิดปกติ.....61	61
Abnormal social and adaptive development	
ดัชนีคำ.....82	82

สงวนลิขสิทธิ์

พัฒนาการผิดปกติ Abnormal development

พัฒนาการ (Development)

หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านการทำหน้าที่ (function) และวุฒิภาวะ (maturation) ของอวัยวะต่างๆ รวมทั้งตัวบุคคล ทำให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำสิ่งที่ยากสลับซับซ้อนมากขึ้น ตลอดจนการเพิ่มทักษะใหม่ๆ รวมทั้งความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมใหม่ๆ ได้¹

หลักการของพัฒนาการของมนุษย์

1. เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต
2. ลำดับขั้นตอนของพัฒนาการของแต่ละคนจะมีลักษณะเดียวกันแต่ระยะเวลาในการผ่านแต่ละขั้นตอนอาจแตกต่างกันได้
3. พัฒนาการทางร่างกายมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านสติปัญญา

4. ปัจจัยทางด้านพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม มีผลต่อพัฒนาการด้านต่างๆ

5. ระดับพัฒนาการของเด็กขึ้นกับระดับวุฒิภาวะของสมอง และระบบประสาท

6. ทิศทางของพัฒนาการเริ่มจากศีรษะไปเท้า (cephalo-caudal direction) และจากใกล้ตัวไปไกลตัว (proximo-distal direction)

7. พัฒนาการทางการเคลื่อนไหว เปลี่ยนจาก reflex เป็น voluntary movement

8. พัฒนาการทางพฤติกรรมเริ่มจากการแสดงออกแบบรวมๆ จากนั้นเป็นพฤติกรรมที่เจาะจงมากขึ้น

พัฒนาการของมนุษย์จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านร่างกาย (physical หรือ psycho-motor development) หมายถึง ความสามารถของร่างกายในการทรงตัวใน

อิริยาบถต่างๆ และการเคลื่อนไหว โดยการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ (gross motor) การใช้สัมผัสรับรู้และการใช้ตาและมือประสานกันในการทำกิจกรรมต่างๆ (fine motor adaptive)

2. ด้านสติปัญญา (cognitive development) หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ กับตนเอง การรู้จัก รู้เหตุผล และความสามารถในการแก้ไขปัญหา ซึ่งแสดงออกด้วยการใช้ภาษาสื่อความหมายและการกระทำ ดังนั้นพัฒนาการด้านภาษา (language) และการสื่อความหมาย (communication) กับการใช้ตากับมือ (fine motor) จึงมีความเกี่ยวข้องกันกับพัฒนาการด้านสติปัญญา

3. ด้านจิตใจ-อารมณ์ (emotional development) หมายถึง ความสามารถในด้านการแสดงความรู้สึก เช่น พอใจ ไม่พอใจ รัก ชอบ โกรธ เกลียด กลัว และเป็นสุข ความสามารถในการแยกแยะ ความลึกซึ้งและควบคุมการแสดงออกของอารมณ์อย่างเหมาะสม เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างความรู้สึกที่ดี และนับถือตนเอง (self-esteem)

4. ด้านสังคม (social development) หมายถึง ความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น มีทักษะการปรับตัวในสังคมมีความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวัน

เพื่อให้ง่ายต่อการประเมินพัฒนาการของเด็ก อาจแบ่งพัฒนาการเป็น 4 ด้าน คือ

1. กล้ามเนื้อมัดใหญ่ (gross motor) การทรงตัวและการเคลื่อนไหว

2. กล้ามเนื้อมัดเล็ก (fine motor) การใช้ตา และมือ

3. ภาษา (language) การสื่อความหมาย และภาษา

4. สังคม (social) รวมถึงการช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวัน

พัฒนาการผิดปกติโดยทั่วไปมักหมายถึง พัฒนาการช้า คือ การที่เด็กไม่สามารถมีพัฒนาการตามวัยที่ควรจะทำได้ตามอายุ อาจมีปัญหาช้าเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งจากการสำรวจในประเทศไทย ของกรมอนามัยปี 2550 พบว่า เด็กไทยมีปัญหาพัฒนาการด้านภาษาช้ามากที่สุด รองลงมาคือด้านกล้ามเนื้อเล็ก) หรืออาจมีพัฒนาการช้าทุกด้านที่เรียกว่า global delay development^{2,3}

สำหรับเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการด้านภาษาล่าช้าเพียงอย่างเดียว โดยที่ด้านอื่นปกติจะเรียกว่า specific language impairment ซึ่งพบในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง มีการศึกษาพบว่าเกี่ยวข้องกับระดับยีนบนโครโมโซมคู่ที่ 7 และปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม⁴ เด็กที่มีปัญหาพัฒนาการด้านภาษาล่าช้าเพียงด้านเดียว จะมีอาการดีขึ้นในช่วงวัยอนุบาล⁵

